

Dagboek Albanië

Aflevering 14

28 – 31 mei 2006

*Alex Le Mat,
Woerden / Elbasan, mei 2006*

Zondag 28 mei 2006

Op zondagochtend vertrek voor een kort bezoek. Het voordeel van zondag als vertrekdag is dat we zonder einde-loze files van Woerden naar Schiphol kunnen rijden. Dat lukt, maar op Schiphol is het stervens druk. Aanleiding voor de korte reis is een onduidelijke uitnodiging van Blerim Narazani, directeur van het cultureel centrum in El-basan. Hij organiseert een folklorefestival en weet dat ik geïnteresseerd ben in de authentieke folklore van het land.

Het vliegtuig vertrekt veel te laat, maar in Budapest hebben we al een half uur van de vertraging ingelopen. Net als in Amsterdam valt daar de regen met bakken uit de lucht. Anderhalf uur later land ik in Tirana en daar is het ruim 35% en ontzettend benauwd. Endri Shuteriqi, één van de medewerkers van ECE, haalt me op. Net als Dritan Pajenga heeft hij veel last van allerlei allergieën. Dat kan ik me voorstellen in een benauwde atmosfeer vol met pollen, rook, stank en wat niet meer. We halen Richard van den Brink op in Tirana. Richard geniet van een periode ouderschapsverlof bij zijn Nederlandse (overheids)werkgever en verblijft een aantal maanden bij zijn Albanese vrouw en zoon. We drinken koffie bovenop de Kraba pas. Daar zijn de temperatuur en de atmosfeer aangenamer dan in de stad. En de natuur is er even mooi als altijd.

Voor het diner zijn we uitgenodigd door Stefan Mertenika en zijn vrouw. We rijden naar Panorama, maar Stefan heeft, naar goed Albanees gebruik, niet gereserveerd. Geen probleem, dan rijden we maar een stuk verder. Op een heuvel buiten de stad is een nieuw restaurant gebouwd. We rijden er op goed geluk naar toe en het is open. Het is nog warm genoeg om de hele avond op het terras te bivakkeren. Met zijn gebaar bedankt Stefan 'de Nederlanders' voor de goede zorgen bij de hulp voor zijn oogproblemen. Een paar maanden geleden was hij in Nederland. Dankzij de welwillende hulp van de specialisten (met name medelion Marius den Boon) van het Medisch Centrum Alkmaar, het familiehuis van dit MCA en opticien Pastoor in Bergen aan Zee hebben we geprobeerd zijn ernstige oogprobleem te verlichten. Met zijn 'goede' oog ziet hij 50% en met zijn 'slechte' ziet hij nog maar voor 10%, zeg maar: is hij blind. Na uitgebreid onderzoek komen de specialisten tot de conclusie dat opereren onverantwoord is. Het maximaal haalbare is om hem twee goede brillen aan te meten. Vooral een speciale leesbril zou hem het computerwerk als boekhouder van ECE moeten vergemakkelijken. Op dat punt slaagden we bijzonder door de meer dan welwillende medewerker van de opticien, die de buitengewoon dure glazen wilde financieren uit zijn goede doelenbudget. De dag voor mijn vertrek kreeg ik net te horen dat de brillen klaar lagen, dus ik kon Stefan er tijdens het diner mee verrassen.

Na een lange en klimatologisch sterk wisselende dag kunnen we tegen een uur of 12 gaan slapen.

Maandag 29 mei 2006

In ons nog altijd even fraaie hotel Real Scampis ontbijten we in de schaduw. In de zon is het al te warm. We hebben een afspraak bij de nieuwe prefect, Mimoza Hasekiu. Via haar proberen we een doorbraak te forceren bij het verkrijgen van een pand om daarin een vestiging voor de Association of Albanian Art Schools te maken. Een Nederlandse Stichting wil daarin investeren. Zij gaat er niet over, maar wil wel haar politieke contacten in de hoogste kringen aanboren, zelfs tot aan premier Sali Berisha. Maar haar advies is om het toch met Ardian Turku, de burgemeester, te regelen. Dat hebben we al eerder geprobeerd, maar we hebben twijfels bij de doortastendheid van deze burgemeester. Hij heeft kennelijk onvoldoende autoriteit om enkele curieuze opposanten uit de gemeenteraad te overtuigen. Aan het eind van de ochtend kunnen we bij Ardian terecht. Net als bij Mimoza staat er een hele rij wachtende burgers voor zijn kantoor. Maar die kunnen ook wel wat langer wachten. Met een dure airconditioned Mercedes (waar komt die dienstauto van de burgemeester vandaan?) rijden we naar de koelte van hotel Univers. We vertellen het verhaal over het Normalisti-huis nog een keer. Deze Normalisti hebben een onduidelijke toezegging uit het verleden om iets met het pand te mogen doen. Maar de jongste van dit clubje nostalgische onderwijshistorici is 72 jaar en er komen geen nieuwe leden meer bij. Ardian zegt (weer) toe zijn uiterste best te gaan doen zijn City Council te overtuigen. Ten opzichte van zijn ambtenaren is dat niet nodig. Die ondersteunen het project van harte.

Daarna treffen we Vasil Janko. Hij is de man die het Openbaar Vervoer in Elbasan op de kaart heeft gezet. Het materieel verkreeg hij van het Utrechtse gemeentevervoerbedrijf GVVU. Maar door wijzigingen in top van het GVVU en in het Utrechtse politieke klimaat is dat project halverwege gestopt door gebrek aan Utrechtse interesse. Het probleem nu is dat zelfs reddingsactie voor oude onderdelen niet lijkt te lukken. Wij kunnen de problemen van Vasil alleen maar aanhoren en vervolgens in Nederland proberen tot een oplossing te komen.

Vervolgens spelen we een korte rol als boekdistributeur van Skanderbeg Books, de uitgeverij van Flutura Acka, de vrouw van Richard. We leveren een paar plastic tassen af bij een tante van haar in Elbasan. En zij zorgt weer

dat de boeken op de goede plaats komen. Onze auto was halverwege op de (smalle) straat geparkeerd. Toen we na een half uurtje terug kwamen, had dat twee mooie rijen met claxonnerende auto's opgeleverd. De hele weg was ook wel geblokkeerd.

Na deze happening vertrok Richard met - een ongetwijfeld bloedhete - minibus naar Tirana.

Restaurant Panorama was nu wel geopend. Ik had daar een uitgebreide late middagmaaltijd ('dreka' genaamd) met Tani en zijn vrouw Edlira. Ze vertellen me dat ze in oktober hun tweede kind verwachten. En dat betekent weer dat de voor Edlira geplande stage op de Universiteit van Leiden wordt uitgesteld.

Met Tani spreek ik uitgebreid over het project homeworkclasses. Dit is een project waarin we kansarme kinderen hulp bieden bij het volbrengen van hun schoolperiode. Binnen de doelgroep is het gebruikelijk dat 20 tot 40% van de kinderen de school voortijdig verlaat en verzeild raakt in bedelarij, criminaliteit, prostitutie of 'trafiking'. De fondsen voor dit project worden opgebracht door Nederlandse lionsclubs en Impulsis (de gezamenlijke helpdesk van ICCO, Kerkinactie en Edukans). We bereiden ons voor op de voor morgen geplande bezoeken aan de twee projectscholen..

In de loop van de avond ontmoeten we Astrit Lopari, de directeur van de plaatselijke Art School en de voorzitter van de Association, op één van de vele terrassen in de binnenstad. Daar dringt een mengelmoe van geluiden tot ons door. Veel te veel, en te harde discobeat vanuit werkelijk alle koffielokalen en terrassen en de Stevig versterkte geluiden van de eerste avond van het folklorefestival. Met Astrit hebben we een zinvol gesprek over nut en taken van de Association maar ook over de onvermijdelijke noden van het kunstonderwijs in dit land. Wel zijn we het volkomen eens over de strategie: eerst moet de Association een goed onderkomen hebben en dan gaan we aan de slag. Om aan de slag te kunnen gaan, hebben we overigens al de eerste toezegging van Nederlandse en Europese donoren binnen. Hopelijk hoeven we niet te lang te wachten.

Dinsdag 30 mei 2006

Ik begin de dag met een gesprek over de financiële huishouding van ECE in algemene zin en over de financiering van het project homeworkclasses in het bijzonder. Stefan laat me (weer) zien dat de registratie helemaal in orde is, maar dat het nog ontbreekt aan techniek en vaardigheden om voortdurend zinvolle managementinformatie uit de administratie te produceren. Een van de graag gebruikte argumenten van mijn gesprekspartners vormt de idiote hoeveelheid (fiscale) voorschriften waar de administratie van een NGO moet voldoen. In een land waar een groot deel van de economie informeel is, lukt het de fiscale autoriteiten niet om de grote jongens in het gareel te krijgen. De kleintjes zijn daarentegen een willig slachtoffer van een belachelijk uitdijende bureaucratie. Om 11 uur gaan we naar de officiële ontvangst van de gasten van het folklorefestival, dat vanavond zijn artistieke hoogtepunt gaat beleven. In de grote bar van de vernieuwde benedenverdieping van het voormalige staatshotel Skampa treffen we de gasten uit binnen- en buitenland. Er zijn opmerkelijk veel ambtenaren die het buitengewoon naar hun zin hebben, maar niet nalaten de indruk te wekken dat ze het druk, druk, druk hebben. Er zijn lange toespraken waar bijne niemand naar luistert. De mobiele telefoons gaan voortdurend over en er worden ontelbare gesprekken tegelijk gevoerd. In de galmende ruimte ontstaat zo een orgie van geluiden. De drankjes en hapjes zien er zo aanlokkelijk uit dat tijdens de toespraken al volop wordt aangevallen. Na het officiële deel gaan we met het gezelschap naar het kleine maar best interessante plaatselijke etnografisch museum. Altijd leuk om te zien

Dan gaan we op weg naar de scholen waar het project homeworkclasses loopt. Op de eerste school, Abdul Myzyri, raak ik echt onder de indruk van wat je met relatief weinig kennis en middelen kunt bereiken. Leerlingen en onderwijzers willen natuurlijk een goede beurt maken omdat ik er ben. Maar de toewijding van de onderwijzers is merkbaar groot, zeker op deze school. Belangrijke nog vind ik de reactie van de leerlingen. De directeur had me al verteld dat de leerlingen "gegroeid" zijn, omdat ze nu volwaardig meetellen in de groep. Dat merk je. Ze zijn trots op het feit dat ze nu meetellen, net als alle andere kinderen. Dat was heel anders toen ze dagelijks met een lege tas, zonder tas of met een lege plastic zak en met een lege maag naar school kwamen. De sfeer is goed en dat is een belangrijke constatering.

Op de tweede school (Xhafer Kongolli) had net een directiewissel plaatsgevonden in de zoveelste stoelendans. De nieuwe, jonge directeur zal het wel redden maar zit nog maar pas op zijn post. Zijn onderwijzers hebben een hele klus met de kinderen van hun homeworkclasses. De school ligt in de wijk met de grootste Roma-populatie van de stad. Hier is de sociale integratie nog moeilijker dan op de eerste school. Meer kinderen kwamen hier met een lege maag naar school.

Als ik alles gezien en gehoord heb, voel ik me in de eerste plaats voldaan: zonder hulp zou een deel van deze kinderen inmiddels 'verdwenen' zijn. Nu zitten alle kinderen uit het project nog op school. Daar doe je het voor!

Na het eerste jaar moeten wel wat dingen wijzigen. Vanuit de scholen is er een duidelijke vraag naar begeleiding/training. Het is boeiend hoe de trotse leerkrachten zich kwetsbaar opstellen. Voedselhulp heeft minder prioriteit dan een jaar geleden, omdat er nieuwe (sociale) projecten binnen het bereik van de kinderen zijn.

Last but not least constateer ik dat Marsida Dylgheri, projectleidster namens ECE, haar klus op een bijzondere manier klaart. Vooral de wijze waarop zij de contacten met de ouders onderhoudt, is indrukwekkend.

Ik ga terug naar Nederland met de toezegging iets op het gebied van deze training te regelen.

Na afloop van deze intensieve middag belanden we bij een zwembad met terras van een van de vele privé gelukzoekers, die zijn geld 'van onbekende herkomst' hier heeft geïnvesteerd. Ik praat na met Endri en Marsyda. Daarna heb ik een vervolgesprek met Tani en Stefan over de financiële aspecten van de voorgenomen aanpassingen in het project (het introduceren van de component training) en dan openbaart de pikorde zich. Endri en Marsida gaan naar huis en de hoger geplaatsten blijven achter.

We stellen vast dat een trainingsproject haalbaar is bij deelname van drie scholen en een aanvullende beschikking van Impulsis.

Stefan had ook nog vragen over het omzetten van de boekhouding naar de nieuwe werkvorm die ICCO verlangt van haar buitenlandse partners. Ik had hem geadviseerd om over heel 2006 proef te draaien zodat hij in 2007 (als het verplicht is) al wat ervaring heeft. Dat blijkt qua vooruitdenken een stap te ver. Tijdens mijn bezoek in september komen we er op terug.

In de avond zijn de grote optredens van het festival op straatpodium. Sommige onderdelen zijn heel aardig. De meer authentieke gezelschappen zijn artistiek interessant. Jammer dat sommigen zoveel heil verwachten van jankende keyboards en drumcomputers. Afschuwelijk! Bij het laatste optreden, van het beste ensemble, met de beste (en mooiste) zangeres van de avond barst een enorme regenbui los. Binnen een paar minuten zijn plein en podium leeg en is het festival "afgelopen".

Tani en ik gaan nog wat drinken en tegen elf uur naar huis. Juist op dat moment komt er een telefoontje van Blérin. Komen jullie naar de afterparty het wordt nu pas gezellig. Allebei zijn we moe en laten het aan ons voorbijgaan. Toen ik thuiskwam bleek dit gevoel bij mij te kloppen. Ik heb een paar dagen plat gelegen met flinke koorts.

Woensdag 31 mei 2006

De regen heeft alles afgekoeld en schoongeveegd. Stof en stank zijn tijdelijk verdwenen.

's Morgens ga ik langs de Onufrischool van Astrit Lopari. Ik geniet van de zoveelste demonstratie van muzikaal talent. Astrit zelf dirigeert nu het schoolorkest. Hij heeft de vorige dirigent, Suleyman Baltas, met vervroegd pensioen gestuurd. Suleyman heeft nu een mooie functie met een fraaie titel bij de gemeente en hoeft daar gelukkig niet zo hard voor te werken. Astrit heeft gezag en de kinderen luisteren. Maar muzikaal ontbreekt er een en ander. Hier komen nut en noodzaak van de Association tot uiting. Er zijn meer kennis en vaardigheden nodig om het grote talent van de kinderen tot uitdrukking te laten komen. En veel Nederlandse dirigenten van jongerenorkesten zullen hier veel te vertellen hebben.

De terugreis verloopt zonder problemen en ik ben op tijd weer thuis. Wat is de wereld toch klein. Malev is nog altijd een prima luchtvaartmaatschappij, maar het is wel jammer dat dit op dit commercieel niet interessante traject zulke buitensporig hoge tarieven rekenen, sinds ze deel uitmaken van de club van KLM en Northwest Airlines en Air France.